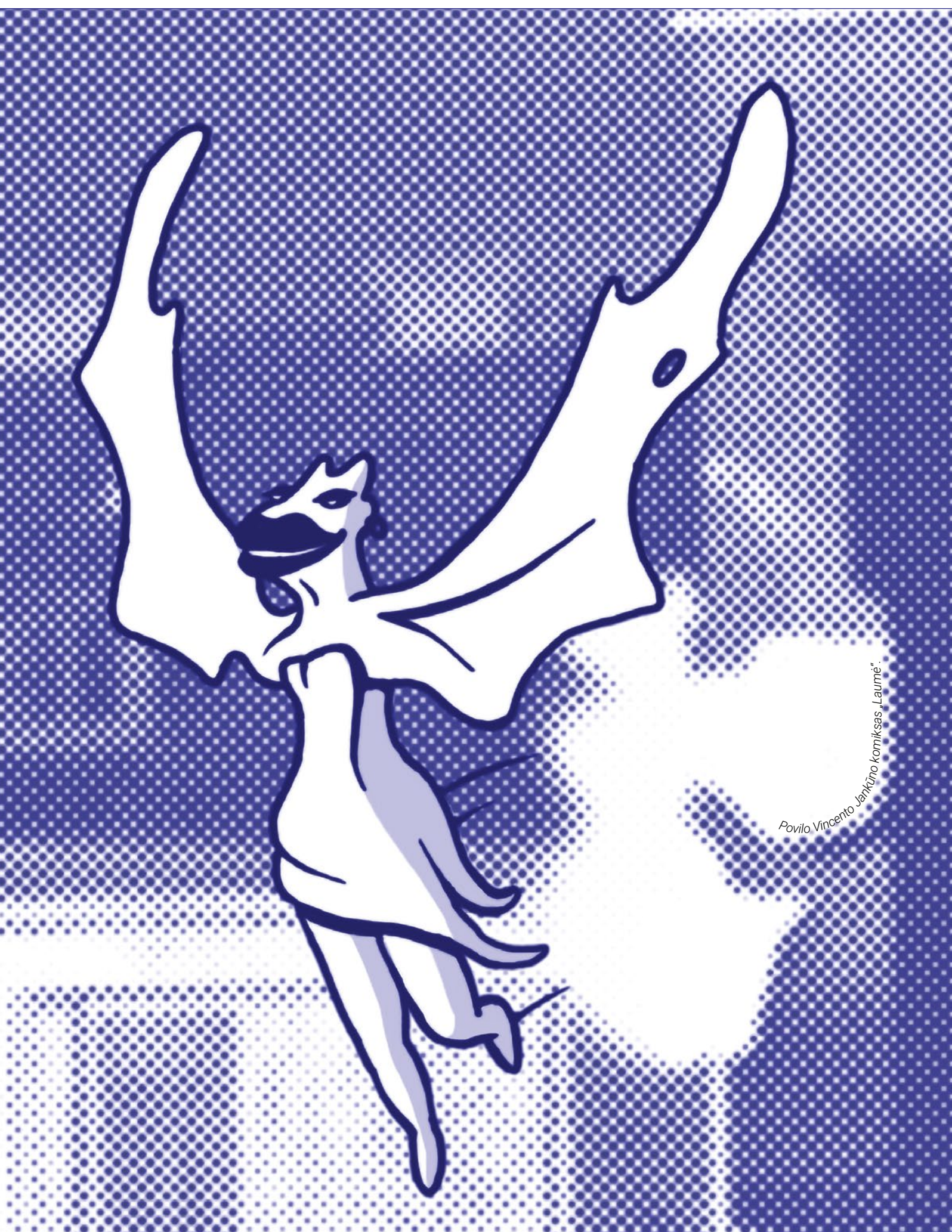

KLAIPEDA BRATAI

Povilo Vincento Jankūno komiksas „Laumė“.

etaplus

Meno teritorija #11

2022/11/25

KOMIKSŲ KNYGAI APIE
ŠIAULIUS PIEŠTUKAI
PARUOŠTI

2

KULTŪRA REGIONUOSE:
AR IŠDRĖSIM
NEBIJOTI?

4

E MOCIJŲ GALIOJE

5

T RYS
ARCHITEKTŪROS
PARODOS

5

P ASITINKANT „AUŠROS“
MUZIEJAUS ŠIMTMETĮ,
ATIDARYTA LAUKO GALERIJA

7

„NORĖČIAU KELIAUTI
PO PASAULĮ IR VISIEMS
RODYTI KANKLES“

8

KOMIKSŲ KNYGAI APIE ŠIAULIUS PIEŠTUKAI PARUOŠTI

Šiaulių dailės galerija įgyvendina projektą „Šiaulių miesto mitas: grafinio leidinio rengimas“, kurio metu leidybai rengiamas pirmasis jaunimui skirtas komiksas. Jis kvies ne tik skaityti, bet ir pažinti miestą, vaikstant ir atrandant jo istoriją, svarbius įvykius, asmenybes ir meno objektus.

Leidinio turinį kuria šiauliečiams gerai žinomas rašytojas, literatūrologas, romanų „Pietinia kronikas“, „Remyga“ autorius Rimantas Kmita ir architektas, iliustratorius Povilas Vincentas Jankūnas, kuris jau turi panašios patirties, rengiant ir komikso formatui adaptuojat Justino Žilinsko knygą „Mano Vilnius mano“, kuri virto grafiniu miesto metraščiu „Atgal į Vilnių“.

Su kūrėjais nutarėme praskleisti komikso rengimo užkulius ir pasikalbėti apie kūrybinius procesus, kurių rezultatai jau 2023 metais pasieks skaitytojus!

– **Rimantai, galerijoje vis pakalbame, kad mūsų pasiūlymas jums – rengti istoriją grafiniam pasakojimui apie Šiaulius – buvo lemtingas, nes ir pats paslapčia mąstėte apie leidinio, įtraukiai pasakojančio apie miesto istoriją, atsiradimą?**

– Taip, kartais aš jaučiuosi bandantis atspėti debesies vardą, kuris tada nusileidžia ir atsiranda ežeras, o kartais kas nors mane atspėja ir aš nusileidžiu koku nors kūrinium. Taip buvo su pjese „Remyga“, taip ir su šiuo komiksu. Ir kuo daugiau rašau apie Šiaulių istoriją, tuo tas istorijos šulins atrodo gilesnis.

– **Povilai, su jumis susisiekėme, žinodami, kad jau turėjote panašios komiksų kūrimo patirties su Justinu Žilinsku, rengiant grafinį miesto metraštį „Atgal į Vilnių“. Kaip reagavote į siūlymą sukurti komiksą jaunimui apie Šiaulius, bendradarbiaujant su R. Kmita?**

– Nuoširdžiai nudžiugau ir, tiesą sakant, gal net šiek tiek nustebau. Po komiksų knygos apie Vilnių natūraliai mąsčiau, kad jeigu dar teks kurti apie kitus Lietuvos miestus, jie seks pagal savo dydį – Kaunas, Klaipėda ir kiti. Nesitikėjau, kad tokia smarki iniciatyva kils būtent iš Šiaulių. Tačiau man labai smagu praleisti keletą aki-vaizdžių lokacijų ir pasinerti į man mažiau ištirtą miesto gyvenimą bei istoriją. Kartu matau daug didesnę prasmę kalbėti ir skleisti žinią apie tai, kas nepelnytai yra mažiau žinoma ar dar neatskleista.

Iki kūrybinio proceso pradžios Rimantą pažinojau tik iš jo tekstų, konkrečiai – man didelį įspūdį palikęs romano „Pietinia kronikas“. Tačiau sakoma, kad skaitydami mes su autoriumi bendraujame lyg akis į akį, tad vienaip ar kitaip leidžiu sau sakyti, kad esame pažįstami ir iš anksčiau. Manau, kad Rimantas savo kūriniais yra tapęs lyg neoficialus Šiaulių miesto metraštininkas, tad sunku būtų sugalvoti geresnį bendradarbių projekte, skirtame Šiauliams ir pasakojančiam apie Šiaulius.

– **Rimantai, prieš pradėdami kūrybinius darbus, leidetės į Šiaulių miesto pažinimo ekskursiją, kurioje Šiaulių turizmo informacijos centro, Šiaulių**

„Aušros“ muziejaus, Šiaulių dailės galerijos ir Šiaulių miesto savivaldybės specialistai pasakojo apie Šiaulius, ir kartu aplankėte žymiausius miesto objektus. Apie Šiaulius jau daug žinojote, bet visgi koks pojūtis aplankė, vaikstant po miestą, gal įvyko koks nors atradimas?

– Kiekvieną kartą, nuėjus į muziejų ar kalbant su specialistais, pasipildo žinios arba susijungia detalės, kurios iki šiol gyveno atskirai. Geležinkelis, kuris iki šiol buvo tiesiog romantiškas miesto elementas, man pasirodė esantis vienas kertinių miesto momentų. Žydų kapinių naikinimas arba kai kurių kapų perkėlimas, katedros interjero istoriniai sluoksniai, fotografijos istorijos detalės jungėsi į vieną paveikslą. Vaikščioti po miestą ir kalbėtis apie jį kaip tik ir smagu, nes ne tik sužinai, bet gimsta jausmas, kad viskas gyva. Be to, istoriją

Komiksų knygos, arba kitais žodžiais „grafinės novelės“, kūrimas ištis reikalauja itin daug laiko ir pastangų, nes romano ar apysakos apimties istorija turi būti perteikiama vaizdais. Šiame žanre sunyksta (bet nebūtinai išnyksta) teksto abstrakcija. Reikia daugiau laiko detalėms, kurios tekste tiesiog nukandamos, vizualizuoti.

išmanančių žmonių gali paklausti ne tik kaip buvo, bet ar galėjo būti vienaip ar kitaip. Ir jeigu tik vos vos linkteli, vaizduotė rašytojui tuoj užverda.

– **Povilai, jums miesto pažinimo išvyka buvo pilna naujos informacijos, atradimų, nes pirmą kartą lankėtės Šiauliuose, ar ne? Ar galėtumėte pasidalyti įspūdžiais, kokie jums pasirodė Šiauliai, kaip juos pažinote? Kokia mūsų miesto atmosfera ir kaip ji persikels į komiksą? Kiek žinau, kaip architektas turite silpną pramoniniams pastatams?**

– Šiauliai nėra dažna vieta, kurioje tenka lankytis, tačiau puiki vasarinė ekskursija nebuvo pirmas vizitas šiame mieste. Greičiau antras. Gana miglotai, bet vis dėlto pamenu mokyklinės išvykos į Šiaulius nuotrupas: dviračius muziejuje bei aukštai iškylantį viešbučio pastatą. Nepaisant to, atvykęs po geros eilės metų, miestą į save gėriau, lyg niekuomet čia nebuvęs. Viskas buvo nauja, nematyta, „neužkariauta“. Netrukus supratau, kiek daug ši vieta gali pasiūlyti istorinio, kultūrinio ir architektūrinio konteksto. Net švelniai išsigandau, jog komikse teks rinktis, į ką kreipti dėmesį, nes paprasčiausiai neįstengsime visko sutalpinti ir parodyti.

Per dieną, praleistą Šiauliuose, susidariau didelio ir gyvo miesto įvaizdį. Atkreipiau dėmesį į itin dažnai mus patikdavusias skulptūras ir kitus viešus

meno kūrinius, kurie įdomiai akcentuoja ir koduoja miesto istorijas. Lankydamas Ch. Frenkelio odos fabriką bei pramoninių vilas, supratau, kad Šiauliai – tai miestas, kurį itin smarkiai formavo čia virte virusi industrija. Manau, kad jos palikimas svarbus ne tik dėl aktyviai miesto audinyje vis dar veikiančių postindustrinių zonų, bet ir dėl fabrikų savininkų propaguoto miestietiško, socialiai atsakingo gyvenimo būdo. Galų gale, miestas be žmonių – tai tik tuščios dėžutės, tad pažintis su vietiniais miesto žinovais ir entuziastais buvo nepamainoma patirtis, atskleidusi ir kitą – gyvąją – miesto pusę. Esu jiems už tai labai dėkingas.

– **Rimantai, pasiūlymas sukurti istoriją komiksui apie Šiaulių miestą tikrai nebuvo lengva užduotis, juoba kad tekstai turi būti trumpi, tačiau talpinantys gana daug informacijos. Komikso istorija jau beveik baigta, tad kaip sekėsi atrasti balansą tarp norimų papasakoti faktų, istorijos ir formos lakoniškumo? Kaip vyko kūrybinis procesas?**

– Teksto trumpumas nėra naujiena. Kartais juk parašai kelių šimtų puslapių knygą ir reikia pateikti kelių sakinių anotaciją, kuri perteiktų svarbiausias idėjas. Rašant šį komiksą, tenka nuolat ieškoti

Kai su grupe vaikščiojome po miestą ir kalbėjome apie istoriją, kažkas pasakė, kad viskas gražu, tik moterų trūksta. Aš pasiračiau rankoves ir galvojau – parašysiu vien apie moteris. Bet bus visko – bus knygnešių istorijos, Greimo, Višinskio ir Vismanto pokalbis apie meilės peripetijas, bus ir meilės istorijų.

kurios turės adaptuoti tekstą į pasakojimą vaizdais. Norint geriau suprasti šio mažiau įprasto bendradarbiavimo subtilybes, galima išivaizduoti romanų ekranizacijas. Kino režisierius, naudodamas originalų turinį, jį adaptuoja ir net truputį perdaro ar koreguoja pagal žanro taisykles. Labai panašiai ir komikse. Aš skaitau Rimanto tekstą ir po truputį verčiu jį į vizualinį pasakojimą. Tai procesas, reikalaujantis gana nemažai pusiausvyros, bandant gerai atskleisti istoriją piešiniais ir stengiantis nepažeisti originalaus istorijos teksto. Iš kitos pusės, skaitydami mes visi išivaizduojame veiksmą savaip, tačiau piešinys lyg padeda tašką: „Tai atrodo taip ir ne kitaip!“ Šiuo atveju man svarbu teisingai perteikti Rimanto viziją, bet kartu ir nenusižengti savajai.

– **Rimantai, nemažai laiko, rengdamas bet kokį tekstą, praleidžiate archyvuose, vartydamas šaltinius. Ką duoda šis giluminis žinojimas turiniui, istorijai, rašymo procesui?**

– Jeigu nereikėtų skaityti, tyrinėti, aš gal ir nerašyčiau, nes man neįdomu eksploatuoti (vien) savo minčių, idėjų. Ko aš ten ieškau tuose archyvuose? Gal nedidelės užuominos, kaip sukonstruotas pasaulis, kodėl ir kam visa tai? Juk kažkur ta užuomina turėtų būti. Ir kai rašai iš to, ką randi, gali būti keisčiausia, nerealistiškiausia istorija, žmonės kažkaip atpažįsta, pajunta, kad tai apie juos, kad tai jų. Ir man tai smagiausia – pasikalbėti su žmonėmis apie pasaulį.

– **Povilai, ką manote apie R. Kmitos sukurtą istoriją, ar jau esate pasirengęs perkelti ją į komiksą? Papasakokite, ko vizualiai skaitytojais gali tikėtis.**

– Kaip sakoma, „nenorint paspoilinti“, bet stengiantis sudominti, ši istorija tikrai subtiliai, efektingai ir informatyviai perpina realų, istorinį bei mitinį Šiaulių pasaulius į vieną didelį, laiką ir erdvę laužantį, veiksmo kupiną nuotykį.

Nekantrauju šią mintyse vis aiškiau regimą istoriją paversti vaizdais, kurie atspindės įvairiausias miesto vietas, laikus ir asmenybes. Pieštukai jau paruošti.

– **Rimantai, rengiamo leidinio istorija jau beveik baigta, pradedami komikso iliustravimo darbai. Ar galima paintriguoti skaitytojus, kokie veikėjai laukia komikse, kaip juos sukūrėte, kaip jie užgimė?**

– Kai su grupe vaikščiojome po miestą ir kalbėjome apie istoriją, kažkas pasakė, kad viskas gražu, tik moterų trūksta. Aš pasiračiau rankoves ir galvo-

„VIRUS MADA“ KVIEČIA SAVANORIUS MODELIUS

Dizainerės Rugilės Kalasevičiūtės kolekcija (Lietuva).
Pauliaus Noviko nuotr.

Dizainerės Annos Szczygiel kolekcija (Lenkija).
Olos Ōtko nuotr.

► Atkelta iš 2 p.

jau – parašysiu vien apie moteris. Bet bus visko – bus knygnešių istorijos, Greimo, Višinskio ir Vismanto pokalbis apie meilės peripetijas, bus ir meilės istorijų.

Ir nepatikėsite, man atrodo, kad Šiauliuose gyveno ir gyvena geri žmonės, kurie moka galvoti ne tik apie save ir gali pasirūpinti ir tais, kuriems pagalbos reikia.

– **Povilai ir Rimantai, parengto komiksų leidinio dar lauks spaudos darbai ir jis iškeliaus į Šiaulių mokyklas, kultūros įstaigas, kurios galės komiksų leidinį naudoti, kurdami naujus edukacinius turinius, organizuodami ekskursijas po Šiaulius. Dažnai sakoma, kad kai leidinys pradeda keliauti, tuomet jis jau nebe autorių, o skaitytojų. Tad ko kiekvienas palinkėtumėte šio leidinio skaitytojams?**

Povilas:

– Ši komiksų knyga dar tik gimsta, tad manau, kad gali būti visko, bet šiuo metu turiu viziją, kurioje komiksas nesistengia aprėpti visko, kas yra šiaurietiška. Džiaugsiuosi, jeigu skaitytojas knygą priims ne kaip enciklopediją, įvilkta į gražių paveikslėlių rėmus, bet greičiau įvadą ar pirmą skyrių, vedantį į niekuomet nesibaigiančią žmogaus ir miesto (su)gyvenimo istoriją.

Rimantas:

– Aš tikiuosi, kad šis leidinys suteiks galimybę pamatyti miestą naujai ir netikėtai, kad atradimai, išvalgos paskatins nueiti į biblioteką ir paieškoti daugiau informacijos apie dalykus, kurie komikse vaizduojami, nes juk reikia įsitikinti, kad taip tikrai negalėjo būti!

Šiuolaikinio meno ir mados festivalio „Virus’27“ organizatorė – Šiaulių dailės galerija – po kelerių metų pertraukos vėl kviečia žiūrovus į vienintelį Šiaurės Lietuvoje organizuojamą tarptautinį mados dizaino šou „Virus mada“, kuris šiais metais vyks gruodžio 10 d., šeštadienį, 19 val. Šiaulių lengvosios atletikos ir sveikatingumo centre.

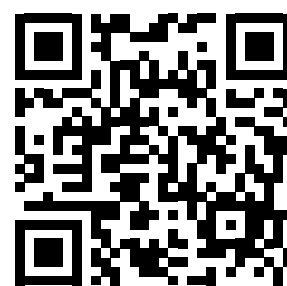
„Sugrįžtame po ilgos, galima sakyti, priverstinės pertraukos, tad išsiilgusiems žiūrovams norisi suteikti nepamirštamą reginį. Šiandieninių įvykių fone mūsų ateitis tampa neapibrėžta, pilna nežinojimo ir krizių, tad bent dabarties cirko ir mados šurmulyje norime pakviesti kelioms valandoms atokvėpio nuo kasdienių įvykių sunkio“, – pasakoja Šiaulių dailės galerijos direktorė ir pagrindinė „Virus mados“ organizatorė Ernesta Šimkienė.

Šįmet „Virus mados“ renginyje žiūrovams bus pristatoma daugiau nei dešimt Estijos, Latvijos, Lenkijos ir Lietuvos dizainerių kolekcijų.

Mados šou šįmet pirmą kartą papildys šiuolaikinio cirko trupės „Taigi Cirkas“ spektaklis „Up To This Point“, drag queen menininkų Genos Marvino (Paryžius) ir Alen Chicco (Lietuva) bei Neringos Poškutės konceptualios juvelyrikos performansai.

Kaip ir visuomet, renginys „Virus mada“ negalėtų vykti be savanorių modelių dalyvavimo ir įsitraukimo, tad organizatoriai kviečia registruotis visus, kurie nori kartu kurti šventinę nuotaiką ir prisidėti, demonstruodami dizainerių kurtus rūbus.

Registraciją modeliams ir savanoriams rasite čia:

Dizainerės Rugilės Kalasevičiūtės kolekcija (Lietuva).
Pauliaus Noviko nuotr.

KULTŪRA REGIONUOSE: AR IŠDRĖSIM NEBIJOTI?

Lietuvos kultūros tarybos atlikta apklausa rodo, kad regionuose dominuoja etninės kultūros ir tautodailės, muzikos, bibliotekų ir tarpdisciplininio meno projektai. Kaip padidinti kultūrinio gyvenimo įvairovę ir jo kokybę regionuose? Kaip įtraukti skirtingus žmones ne tik būti renginių žiūrovais, bet ir aktyviai dalyvauti, kuriant kultūrą?

Šiomis temomis Regioninių kultūros tarybų forume kalbėjosi Tauragės apskrities RKT pirmininkė Lina Lukošienė, Kauno apskrities RKT pirmininkės pavaduotojas, Kauno rajono muziejaus vadovas Zigmas Kalesinskas, Panevėžio RKT pirmininkas Remigijus Vilys, Klaipėdos apskrities RKT pirmininkė Vilma Griškevičienė, Vilniaus apskrities RKT narė Oksana Judakova. Moderavo dr. Rimvydas Laužikas.

Vis dar priešiname miestą ir kaimą?

Diskusijos moderatorius R. Laužikas teigė, kad regiono idėja Lietuvoje kyla iš XIX a. tapatumo, kai buvo priešinamas miestas ir kaimas. Dabartiniais laikais kylantis supriešinimas tarp kultūros didžiuosiuose miestuose ir likusioje Lietuvoje atrodo keistai: juk neturime didžiulių miestų (megapolių), o ir atstumai nuo regiono iki artimiausio miesto nėra dideli. R. Laužikas pabrėžė, kad regionai ir jų kultūra turi savo savitumą, tačiau turėtume matyti miestus kaip integralias jų dalis, nes „povokiškas Klaipėdos regionas skiriasi nuo daugiakultūrio Vilniaus regiono, o šiaurinis pakraštys su palatviu – nuo Suvalkijos“.

Diskusijoje dalyvavęs Kauno rajono muziejaus vadovas Z. Kalesinskas minėjo, kad, žvelgiant iš regionų perspektyvos, egzistuoja priešprieša tarp Vilniaus ir likusios Lietuvos, nes „Vilnius yra didesnių galimybių miestas, viskas koncentruota, greičiau prieinama. O gyvenimas Vilniuje verčia būti budresniam ir aktyvesniam konkurencijos atžvilgiu, dėl to regionas šiek tiek atsilieka ir lieka toks antrarūšis“.

Tauragės apskrities RKT pirmininkė L. Lukošienė pabrėžė, kad regioniškumas gali būti labai platus ir reikštis kiekviename miestelyje, nes „jei leisime pasijusti svarbiam ir savotiškai vieno kaimo regionui, galime sulaukti labai gražių iniciatyvų“.

Klaipėdos apskrities RKT pirmininkė V. Griškevičienė teigė, kad,

kalbant apie regioninį tapatumą, turime etnografinio regiono ir teritorinio vienetą dermę – „tai turi šarmo ir projektuose galima varijuoti išskirtinumais“. O Panevėžio apskrities RKT pirmininkas R. Vilys džiaugėsi, kad tolygios kultūrinės raidos idėja suteikė pasitikėjimo mažiau projektų teikusioms savivaldybėms pradėti ieškoti tapatumo, garsių savo krašto žmonių ir unikalių renginių.

Iššūkiai, derinant kultūros tradicijas ir naujoves

R. Vilys iškėlė klausimą apie tai, kaip suderinti tradicinę kultūrą ir įnešti naujovių. Jis pastebėjo, kad sunku įvertinti, ar daugybę metų vykstantys renginiai yra geras dalykas. Jis akcentavo, kad būtina diskusija apie tai, „kiek naujovių ar tradicijų mums reikia. Mums, kaip aukštaičiams, svarbu sutartinės, tautinis rūbas, bet nesakome, kad nereikia „iPhone'ų“, nenorime būti matomi pasaulyje“.

Z. Kalesinskas akcentavo, kad regionų kultūrai ir menui auginti svarbus bendradarbiavimas, dialogas tarp profesionalų ir bendruomenių: „Kauno ir Kauno rajono Europos kultūros sostinė puikiai parodė, kaip aukštoji kultūra sėkmingai importuojama į seniūnijas, atskirus kaimus ir išjudina visą bendruomenę, kuri pakyla, neprarasdama savasties. Svarbu, kad meno profesionalai išvažiuotų iš didelių miestų į mažesnius ir dalytųsi savo patirtimi“. Z. Kalesinskui pritarė ir V. Griškevičienė, teigusi, kad svarbiausia „nepriešinti mėgėjų meno ir profesionalaus, biudžetinio sektoriaus su nevyriausybinio“, o kultūros institucijoms ir nevyriausybiniam sektoriui būtų sunku įgyvendinti įvairias idėjas be profesionalių menininkų pagalbos.

L. Lukošienė minėjo, kad, vertinant regionų kultūros ir meno paraiškas, išryškėjo dvi – tradicinių renginių ir naujų idėjų – tendencijos: „Žodis „tradicinis“, nors ir būna parašytas paprastu šriftu, bet uždėtas kryžius, kad jo nefinansuoti negalima, gali nė neskaityti ir iškart rašyti 100 balų. Tačiau

egzistuoja ir kitas tipas, kai nuo pat pirmų sakinių matai, kad pareiškėjas dega savo idėja, prifantazavęs nerealių dalykų, skaitai ir tame renginyje gyveni“. Ji teigė, kad kultūros savitumas galėtų atsirasti, finansuojant bent trejų metų tęstinius projektus.

O. Judakova pastebėjo, kad neretai paraiškose nurodytos etnokultūros veiklos

būna trafaretinės, paviršinės, o norisi gilesnių, labiau įtraukiančių veiklų: „Isivaizduoji moksleivius, kurie mokykloje praeina vaško liejimą, kiaušinių dažymą, o tada yra kviečiami į biblioteką ar kultūros centrą, kur vėl čia vyksta vaško liejimas ir kiaušinių dažymas“.

R. Laužikas akcentavo, kad, finansuojant regionų kultūros projektus, labai trūksta paraiškų ir idėjų, kurios ne tik komunikotų,

bet ir realiai palaikytų nematerialią tradiciją, kad žmonės ištrauktų ne būdami žiūrovais, bet taptų realiais tradicijos tęsėjais. Jam pritarė ir Z. Kalesinskas, minėdamas, kad trūksta galinčiųjų mokyti unikalių dalykų, o vienodos veiklos skirtinguose Lietuvos regionuose egzistuoja ir dėl to, kad taip lengviau gauti finansavimą.

V. Griškevičienė pateikė Klaipėdos apskrities sėkmės istoriją, kai Tolygios kul-

tūrinės raidos programos paskatintos sušibūrė septynios savivaldybės ir drauge įgyvendina projektą „Vėtrungių kelias“. Jo metu išryškinti svarbiausi paveldo objektai, surinkti įvairūs archyviniai duomenys, unikaliausi etninės kultūros akcentai ir formuojamas „Vėtrungių kelias“, kuris tampa etnografinio Mažosios Lietuvos regiono vizitine kortele.

Ar vietinis krašto muziejus turi tapti naujuju Luvru?

R. Laužikas pabrėžė, kad kokybę aukštojoje kultūroje lengviau suprasti, nes veikiama viso pasaulio kultūros kontekste: „Nėra kažkokios specifinės „lietuviškos“ muziejininkystės ar operos kokybės kaip pasaulyje ar Europoje“. Kalbant apie regioninę kultūrą, „sunku tikėtis, kad regioninis muziejus išlaikys tokią pačią kokybę kaip Luvre, o regioninis kolektyvas bus tokios pačios kokybės kaip nacionalinė opera, nes jų funkcija ir veikimo tikslas yra kitokie“.

Z. Kalesinskas pritarė, kad, kalbant apie muziejus regionuose, lengva „paskęsti savo sultyse – kiek kartų eisime žiūrėti to paties daikto ar klausytis tos pačios istorijos“? Tačiau jis pabrėžė, kad svarbiausia – muziejaus eksponavimo kokybė, nenusileidžianti geriausiems nacionaliniams ar pasaulio muziejams.

R. Vilys akcentavo regionų kultūros ir meno organizacijų parašytų projektų kokybės aspektą, „kaip jaučiasi patys atlikėjai, kokios sąlygos sudaromos“. Jis teigė, kad atėjo laikas ir pačioms regioninėms kultūros taryboms nebijoti būti nepatogioms, vertinant paraiškas, „nebebijoti sakyti, kad ne viskas, kas yra tradiciška, yra gerai, nes tradicijai irgi turi būti taikomi kokybės reikalavimai“.

EMOCIJŲ GALIOJE

Filosofas Jurgis DIELIAUTAS

Ką mums liudija emocijos? Kaip emocijos nulėmė daugelį svarbių ir reikšmingų pokyčių? Kas yra tikrasis emocingumo faktorius? Kuo emocijos skiriasi nuo jausmų?

Tai keli pirminiai, emocijų galią atveriantys, emocijas paverčiantys istorija klausimai. Istorija visada nusidriekia į iki-istoriją, istorija visada veikia kaip faktų perteklius ir stoka. Kokybinis istorijos aiškinimas nebijo ir nevengia faktinių slėpinių. Emocijos vis dar yra mįslė istorijoje, vis dar iki galo neįvardyta, tikslia etimologine intriga, su nepastebėtų pokyčių ženklais, su sava pasakojimo galia. Pačios emocijos dar visai neseniai tebuvo nepastebėtos, iki galo nėra identifiukuota kaip papročių istorijos dalis. O emocijos kupinos istorinės lemties galios, perversmų, pokyčių, inovacijų galios.

Veikliojoje žmogaus istorijoje, lemtingų poelgių naratyvuose, didžiųjų biografijų parašėse – visur ta pati, tik skirtingai apibūdinama galia. Emocijos mūsų istorijoje ilgą laiką tramdomos, su jomis kovojama, joms teikiamas nevisavertiškumo statusas. Tačiau emocijos turi savo pėdsaką, jos rodo savo kokybinę galią. Todėl istoriniame naratyve emocijos įžengia į daugelį sferų.

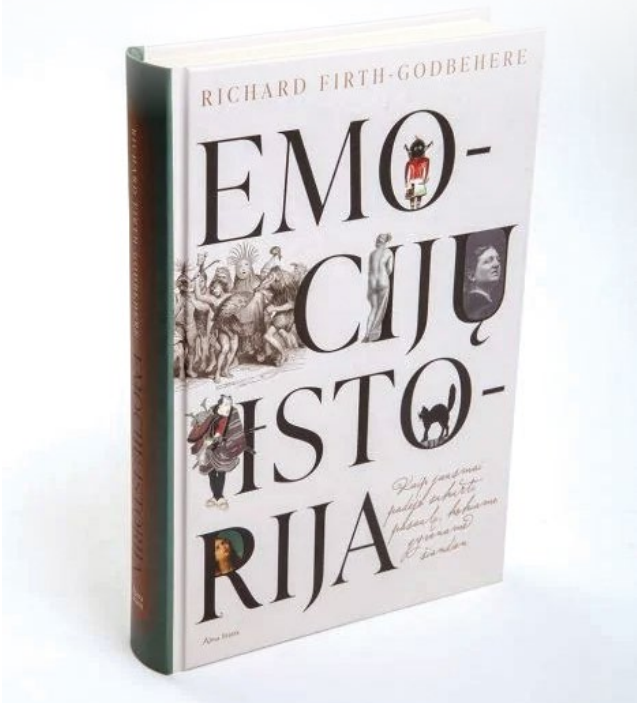
Emocijos istorijoje yra moralinio vertinimo, estetinio sprendimo, politinio veiksmo, socialinio solidarumo, religinio perversmo ir t. t. Daugelis svarbių ir reikšmingų perversmų, pokyčių, atsinaujinimų, kaip ir daugelis racionaliai tiesiogiai nepaaiškinamų kataklizmų, maginių, mistinių apraiškų, tėra dalis emocinio veiksmingumo.

Emocinį veiksmingumą, kaip empatiją ar simpatiją, lemia daugelis skirtingų faktorių. Istorinis lyginamasis metodas, lyginamoji skirtingų kultūrų, etosų bei etnosų analizė – tai dalis būdų bei prieigų. Kasdienybės istorijoje nugrimzdę faktoriai, gandais ir mitais virtę faktai – visa tai kiti, į patį faktiškumą, į istorinių faktų apsuptį kreipiantys veiksmas. Emocijas struktūriniu prasme tarsi geriausiai aiškina vertinanti, sprendžianti veiklos pusė. Tai labiausiai veiksmus vienijanti, solidarumą kurianti, kolektyvinę galią rodanti veiksmo pusė.

Kitapus racionalaus paaiškinimo visada atsideria du bene svarbiausi faktoriai: meilė ir neapykanta. Tai yra didžiųjų karų, perversmų, atradimų, bet kartu kultūrinių, socialinių pavyzdžių, jų provaizdžių scena. Racionaliai žvelgiant į jau įvykusius, seniai pasibaigusius įvykius, yra pamirštama jų kilmė, ištakos ir pirminės ištakos. Praeitį mums aiškina ir šiandienos veiksmas, veiksmingumas, solidarumas, entuziazmas, lemiami sprendimai, didžiosios ištakos – tai išplėstinis emocin-gumo liudijimas.

Aistringas ir įtaigus pasakojimas apie emocijų kilmę, kaitą, poveikį – visa tai yra liudijama gausia mokslinių atradimų, empirinių bei teorinių svarstymų priešara. O pati priešara – ne tik detektyvinė istorinės fabulos intriga, bet ir išplėstinis pokyčių teatras. Dažnai teigiama, kad svetimas, kitos kultūros ar religijos veiksmas nesu-prantamas, nes nėra suprantama tokio veiksmo apibrėž-tis, nėra aiškus svetimas etosas. O iš etoso apibrėžties, iš etoso visumos, sumavimą peržengiančios visumos ir kyla gausa matomų, juntamų, poveikį darančių, bet tiesiogiai nepriimamų veiksmų.

Tas, regis, labai paprastas atmetimo, priėmimo, ritua-lo, ceremonijos veiksmas kupinas gilių simbolinių sąveikų. Pasmerkimas, persekiojimas, netikėtas vieningumas, radikalus pažūrų pasikeitimas – tai vitalinis, dinaminis veiksmas. Vadinamieji neišvengiami faktoriai inicijuoja

didžiąsias alternatyvas. Kai šių dienų kontekste yra nuolat kalbama, diegiama mintis apie psichinės kultūros, psichinės sveikatos stoką, šioje vietoje į pagalbą ateina ir pati emocijų istorija, kuri pateikia kartais nelauktų, netikėtų patarimų. Emocinė raida, emocinės kontraversijos, virsmai, šuoliai – čia, regis, tolygumo nėra. Bet čia mūsų nepastebimų, tiesiogiai nesuvokiamų galių rezervas bei resursas. Mus valdanti galia, kita vertus, yra ir mūsų pavaldumo galia.

Visa ši emocijų kultūrinės, socialinės, religinės, moralinės raidos istorija detalai ir entuziastingai aptariama retoriškai sklandžioje ir įtaigioje knygoje: Richard Firth-Godbehere „Emocijų istorija“, 2022, Vilnius, „Alma littera“.

TRYŠ ARCHITEKTŪROS PARODOS

PARODA

KLAIPĖDOS ARCHITEKTŪRA 2021

Parodos organizatorius: Lietuvos architektų sąjunga Klaipėdos apskrities organizacija

Ekspozicija pastato vitrinose (Vilniaus g. 245, Šiauliai)

2022 m. lapkričio mėn.

1a

2a

3a

4a

5a

A

B

C

I

II

III

IV

V

L-1

L-2

L-3

L-4

L-5

M 1:160

M 1:150

M 1:140

M 1:130

M 1:110

M 1:100

Organizatorius

Partneris

Rėmėjas

LIETUVOS ARCHITEKTŲ SĄJUNGA

ERGOLAIN

ROCKWOOL

KNAUF

PAROC

VELUX

Wienerberger

BMI

TERASOS

Lapkričio 11 d. Lietuvos architektų sąjungos Klaipėdos apskrities organizacija (LASKAO) atidarė tris architektūros parodas.

Pirma „Klaipėdos architektūros 2021“ dalis – Kauno architektų palėpėje (Vilniaus g. 22, Kaunas), antra – šalia Šiaulių dailės galerijos, gretimo pastato vitrinose (Vilniaus g. 245, Šiauliai), ir Klaipėdos rajono savivaldybėje, trečiame aukšte (Klaipėdos g. 2, Gargždai).

Parodoje plačiai apžvelgiamas metinis Lietuvos architektų darbo rezultatas Klaipėdoje bei naujausi klaipėdiečių architektų projektai įvairiuose miestuose. Ekspozicijose

pristatoma 2021 metais sukurto konkursinių, dar nerealizuotų ir keletas jau įgyvendintų architektūrinių projektų.

Iš pirmo žvilgsnio parodoje gali pasirodyti, kad naujų idėjų pagrindas – skaičiai, tiksliau – architektų rankomis sukurtas kvadratinis metrų plotas, visada užprogramuotas pritraukti dar daugiau sėkmingų skaičių (pelno / naudos). Galbūt dėl šių skaičių galios architektūra nulemta tarnystei, o visi tolimesni bandymai susitarti yra pasmerkti amžinam interesų konfliktui.

Visi mes – architektai, užsakovai, politikai, konsultantai, NT vystytojai, savivaldybių specialistai – kartu kuriame painų pasaulį, kuriame kartais nėra aišku, kas ištaria pirmą, o kas paskutinį žodį.

Parodą iš dalies finansuoja Klaipėdos miesto savivaldybė ir Lietuvos kultūros taryba.

► Originalioje parodoje pristatoma daugiau nei šešiasdešimt 2021 m. sukurto konkursinių, dar nerealizuotų ir keletas jau įgyvendintų architektūrinių projektų. Vilniaus g. 237 languose iki lapkričio 30 d. eksponuojama 20 darbų. Vyks ir uždarymo šventė, kurios metu parodos rengėjai pristatys ir papasakos apie Klaipėdos architektūros ypatumus.

Jurgita Raišutienė

ROMUALDAS ŽUKAUSKAS: „DŽIAZAS – LABAI SMAGUS IR DAUG SPALVŲ TURINTIS ŽANRAS“

Džiazo orkestras „Romuva“ Šiauliuose gyvuoja jau daugiau nei dešimt metų, tačiau nedažnas žino apie šį kolektyvą ir jo nuolat entuziazmu degantį vadovą Romualdą Žukauską. Susipažinkime su džiazu perliuku, švytinčiu Šiaurės Lietuvoje.

– Orkestras „Romuva“ mini 11-ąjį gimtadienį. Kaip orkestras keitėsi per daugiau nei dešimtmetį?

– Iš vienos pusės, dešimt metų yra nedidelis laiko tarpas, ypač kai pradėti kurti orkestrą. Reikia laiko viskam sudėlioti į savas vietas, išmokyti vaikus groti instrumentais, atrinkti ir paruošti programą, išugdyti klausytojų ratą, įrodyti, kodėl būtent muzika yra reikalinga jaunuolių gyvenime, nes įvairių veiklų ir pagundų yra ištis daug. Iš kitos pusės, per dešimt metų gali ir labai daug pasikeisti. Orkestras per visą gyvavimo laikotarpį keitėsi įvairiais aspektais: stiliumi, programa ir jos sudėtingumu. Tačiau labiausiai kaita pastebima tarp muzikantų. Moksleivių orkestruose tai natūralu – vieni baigia mokyklą, nebenori groti, kiti ateina norintys tik pabandyti, galbūt kažkiek pramokti, taip keičiasi kartos. Žinoma, labai smagu, kad turime ir tokių muzikantų, kurie groja nuo pat orkestro gyvavimo pradžios ir toliau planuoja groti. Bandant apžvelgti muzikų kaitą, panašu, kad per šio orkestro gyvavimą pasikeitė pilnos trys muzikantų kartos. Kartais paskaičiuojame, gal net ir su geru šimtu mokinių individualiai man teko padirbėti, o ar per dešimtmetį tai daug, ar mažai, priklauso nuo to, iš kurios pusės pažiūrėsi...

– Lietuvoje, atrodo, džiazas nėra toks populiarus kaip kiti klasikiniai žanrai, tad ir ryškiai matomų kolektyvų, regis, nėra daug. Kodėl formavote būtent džiazų orkestrą?

– Orkestras nebuvo iš karto formuojamas kaip džiazų kolektyvas. Iš pradžių tai buvo paprastas pučiamųjų instrumentų orkestras. Grojome įvairius maršus ir kūrinius, skirtus klasikinei pučiamųjų orkestro sudėčiai. Laikui bėgant, norėjosi, kad kolektyvas turėtų savo veidą, todėl pasukome džiazų keliu. Iš tiesų negaliu pasakyti, kad tas posūkis buvo šimtu procentų sąmoningas ir kryptingas. Iš dalies dėl tam tikrų atsitiktinai susiklosčiusių aplinkybių pradėjome groti džiazą, o kai pradėjome, grįžti atgal nebesinorėjo, tapome laisvesni. Džiazas – labai smagus ir daug spalvų turintis žanras, todėl mus ir sužavėjo.

– Koks šiuo metu orkestro statusas? Regis, gyvuojate po „Romuvos“ mokyklos stogu, tačiau orkestre groja ne tik šios mokyklos mokiniai, studentai, tad esate tarsi mokyklos, tačiau ir ne visai mokyklinis orkestras.

– Šiuo metu mes priklausome Šiaulių „Romuvos“ gimnazijai. Ji ir jos administracija bei mokyklos direktorius Vytautas Giedraitis mus išlaiko ir visokeriopai remia. Tačiau mūsų orkestre per jo gyvavimo laikotarpį grojo ne tik „Romuvos“ mokyklos mokiniai. Orkestre turėjome turbūt daugiau nei pusės miesto gimnazijų atstovų, taip pat nemažai skirtingų progimnazijų mokinių, groti sugrįžta ir studentai. Taigi, pavadinimas yra vienintelio orkestro išlaikytojo ir rėmėjo garbei, o pats orkestras buvo, yra ir bus atviras visiems, norintiems groti bei, žinoma, paremti.

– Kuo jus patraukė orkestro vadovo darbas?

– Visų pirma, tai kūrybinis darbas, procesas, kuris suteikia gausybę gerų emocijų. Labai smagu matyti užsidegusius mokinius, darančius tai, kas jiems patinka. Taip pat geras jausmas apima, kai matai džiaugsmingus žiūrovų veidus koncerto metu. Visada grojame ne sau, o žiūrovui.

– Jauni žmonės išgyvena daugybę pokyčių, tad kolektyvo vadovas taip pat dažnu atveju tampa išklausytoju ar patarėju. Kas jums padeda mėgti ryšį su jaunimu ir kalbėti viena kalba?

– Tikrai dažnai tenka būti klausytoju. Visi orkestrantai yra skirtingi ir kiekvienas ateina su savo džiaugsmais ir bėdomis. Norint įgauti jaunimo pasitikėjimą, turi su jais mokėti bendrauti, patarti, išklausyti, būti jų draugu, tačiau pajusti, kada reikia grįžti į mokytojo poziciją. Per ilgą laiką mūsų kolektyvas, kaip patys orkestrantai įvardija, jau tapo tarsi šeima. Kasmet kartu gyvename stovykloje, tad taip pat matome vienas kito buitį. Bendravimas ir bendradarbiavimas ateina su laiku. Mes nuolat vieni iš kitų semiamės patirties – aš mokau juos, o jie mane.

– Gal galite papasakoti, koks mokinių evoliucijos procesas muzikoje? Iš pradžių ateina kartais net instrumentų nepažįstantys jaunuoliai, o su jūsų pagalba jie ima groti kaip daugelį metų mokęsi muzikos mokykloje. Kaip jūsų rankose šie muzikai užauga?

– Viskas priklauso nuo paties mokinio ir jo noro išmokti groti. Tiesa, nemaža atsakomybės dalis tenka ir mokinio aplinkai, jo tėvams, seneliams, draugams. Aš, kaip mokytojas, tik padedu jiems eiti tuo nelengvu muzikos keliu, o visą žygį turi nukeliauti pats mokinys. Būna visko: ir labai talentingų mokinių, kurie per kelis mėnesius visą orkestro programą išmoksta, būna, kad kankinamės kartu ilgai ir tik vos į kalną kopiname. Tačiau visus, kurie nori mokytis, aš palaikau ir skatinu. Na, reikia suprasti, kad instrumentinėje muzikoje niekas neįvyksta greitai, čia ir dabar. Reikia įdėti tikrai daug darbo, nemažai groti ir mokytis namuose. Per pamoką aš galiu pataisyti, nukreipti, kuria linkme reikia dirbti toliau, o visą vadinamąjį juodą darbą turi padaryti pats mokinys. Čia daug reikšmės turi tėvelių ir aplinkinių požiūris: ar jie palaikys mokinių, o gal neleis jam groti, nes trukdo? Esame turėję visokių situacijų: vienus tėvai tikrai palaiko ir skatina, o kitiems yra tekę net namo rūsyje repetuoti, nes kambaryje tėvai neleidžia groti. Dažniausiai be aplinkinių palaikymo mokiniai ilgai neišbūna orkestre.

– Iš kur semiatės kantrybės ir užsidegimo vėl iš pradžių pažindinti mokinius su muzikiniu raštu, instrumentų skambesiu – visu tuo, kas yra muzika?

– Kiekvienais metais vis sunkiau rasti norinčiųjų groti, nes aplink yra daug įvairiausių pagundų ir lengvesnių kelių. Man ryžto ir noro tikrai užtenka, dirbu su kiekvienu atėjusiu, net ir visai nieko bendro su muzika neturėjusiu mokiniu. Norisi, kad

Artūro Staponkaus nuotraukos.

► Džiazo orkestro „Romuva“ vadovas Romualdas Žukauskas: „Labai smagu matyti užsidegusius mokinius, darančius tai, kas jiems patinka. Taip pat geras jausmas apima, kai matai džiaugsmingus žiūrovų veidus koncerto metu.“

► Džiazo orkestras „Romuva“ – daugkartiniai Lietuvos pučiamųjų instrumentų orkestų čempionatų prizinininkai ir nugalėtojai. 2022 m. pavasarį tapo Europos mėgėjų bigbendų čempionato pirmosios vietos laimėtojai Liuksemburge.

jauni žmonės pajustų, kas yra muzika. Kai jiems pasiseka, džiaugiasi ir jie patys, ir aš. Išties gaila, kad tų mokinių su kiekviena karta vis mažėja.

Orkestre grojama instrumentais – reikia, kad juos pūstų žmonės. Patys instrumentai nepagros, kad ir kokie jie nauji, brangūs ar blizgantys būtų.

– Kokius kūrinius norėtumėte įveikti su šiuo orkestru? Ar turite nusizūrėjęs kokį nors kūrinių iššūkį, ar visuomet formuojate repertuarą pagal tai, kas patinka orkestrantams?

– Norisi pasidžiaugti tuo, ką jau nuveikėme ir pasiekėme: esame daugkartiniai Lietuvos pučiamųjų instrumentų orkestų čempionatų prizinininkai ir nugalėtojai. Nuolat dalyvaujame daugybėje Šiaulių miesto ir respublikinių festivalių, įvairiuose konkursuose bei šventėse. Keturis kartus dalyvavome tarptautiniuose bigbendų festivaliuose Šiauliuose su didžiausiomis Lietuvos ir pasaulio džiazų žvaigždėmis. Neretai iš jų sulaukiame gerų atsiliepimų ir paskatinimų. 2022 metų pavasarį tapome Europos mėgėjų bigbendų čempionato pirmosios vietos laimėtojai Liuksemburge, tad pasiekėme tikrai nemažai.

Repertuarą mes renkamės pagal savo pajėgumą. Visada visi aptariame, ką grošime. Kūrinių turi patikti visiems – ir atlikėjams, ir žiūrovams. Tada pasiekiami puikūs rezultatai. Žinoma, labai smagu, kai pavyksta išmokti ir gerai sugroti kokią nors sudėtingesnę kūrinių, sudėtingiau parašytą aranžuotę. Tada, atrodo, mokinių akyse matau dar daugiau noro ir užsidegimo. Stengiamės vis tobulėti ir judėti į priekį, taip kartais programoje atsiranda ir vienas kitas sunkesnis kūrinys. Sėdime, šlifuojame, bet kai pavyksta, būna labai smagu, o tada ieškome kito. Taip stengiamės lipti po vieną laiptelį vis į viršų.

Pokalbis yra interviu ciklo „Šiauliuose gimusi muzika“, kurio metu kalbinami penki Šiauliuose gyvenantys ir kuriantys muzikos profesionalai, kurie patys kuria ir atlieka muziką ar išugdė ne vieną kartą muzikų, garsinančių miesto vardą visoje šalyje ar už jos ribų. Šių pokalbių tikslas – atsukti rampos šviesas į išskirtinius ir be galo talentingus Šiaulių muzikus ir pristatyti juos platesnei auditorijai.

PASITINKANT „AUŠROS“ MUZIEJAUS ŠIMTMETĮ, ATIDARYTA LAUKO GALERIJA

Šiaulių „Aušros“ muziejaus bendruomenė pastaraisiais mėnesiais gyvena pasiruošimo ir šventinio jaudulio nuotaikomis – kitų metų kovo 11 d. bus minima muziejaus įkūrimo 100 metų sukaktis.

Muziejaus, vienos iš seniausių miesto kultūros institucijų, istorija betarpiškai siejasi su Šiauliais, tad šimtmečiui paminėti skiriamos veiklos įvairiais būdais pristatys miesto savastį, kultūrą, dvasią bei patį muziejų ir jo vietą miesto istorijoje. Ši sukaktis – tai gilių tradicijų ir sukauptos patirties įprasminimas bei perteikimas visuomenei, kuris teminiais renginiais ir veiklomis džiugins šiauliečius ir miesto svečius visus 2023 m.

Prieš šimtą metų Šiaulių miesto visuomenės ir kultūros šviesuoliai kūrė muziejų su mintimi, kad jis puo-

selės ir reprezentuos Šiaulių regiono praeities paveldą ir istorinę atmintį. Besikeičiant muziejininkų kartoms, „Aušros“ muziejaus veikla išsiplėtė tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, bet kartu ir itin susikonzentravo į Šiaulių istorijos svarbą. Nenuostabu, kad, planuojant šimtmečio veiklas, muziejininkai užsibrėžė aktualizuoti miesto istorinį ir kultūrinį tapatumą, gaivinti gyventojų savitapatybę formuojančią istorinę atmintį, stiprinti Šiaulių, kaip istorinio miesto, įvaizdį ir prestižą, miestiečių paveldosaugines nuostatas, kurti estetišką ir kūrybišką miesto gatvių aplinką, atskleisti senamiesčio dvasią bei savitumą.

Siekiant plėtoti istorinės atminties ir tapatumo temą, arkoje į Fotografijos muziejaus kiemą sukurta neofreska, kuri įprasmins naują meninę erdvę mieste – gatvės galeriją.

Neofreska sukurta pagal Šiaulių „Aušros“ muziejaus rinkiniuose saugomą nežinomo autoriaus fotografiją, vaizduojančią žydų šeimą Tilžės gatvėje, Šiauliuose, apie 1935 m. Kūrinyje skiriamas Šiauliuose iki Antrojo pasaulinio karo gyvavusios gausios žydų bendruomenės atminimui. Neofreską sukūrė šiaulietiški šaknų turinti dailininkė monumentalistė Lina Šlipavičiūtė-Černiauskienė ir ją ant sienos perkėlė kartu su metalo dailininke Lauryna Kiškyte.

Arkoje į Fotografijos muziejaus (Vilniaus g. 140) ir Tilžės g. 164 namo kiemą sukurta galerija trauks stabtelėti, išžiūrėti, pažinti bei išjausti miesto ir jį kūrusių žmonių istoriją per meną. Taip pat atkreips dėmesį į is-

Šiaulių „Aušros“ muziejaus archyvo nuotraukos.

torinę architektūrą, pro kurią galbūt kasdien praeinama, neatpažįstant jos istoriškumo.

Istorinės audros ne tik pakeitė miesto gyventojų sudėtį – liko mažai senųjų šiauliečių, menančių ir galinčių perduoti savo ainiams istorinės praeities patirtis ir taip išlaikyti atminties tęstinumą, bet pakeitė ir miesto pavidalą, ištrynė ar sunivelioavo miesto istorinės architektūros, liudijančios miesto istoriškumą, paveldą. Tikimasi, kad nauja kūrybinių sumanymų erdvė paskatins menininkų iniciatyvas interpretuoti miesto ir jo tapatumo temas, skatinti gyventojų ir miesto svečių susidomėjimą, diskusijas, pažinimą.

Lina Liesienė

Projektą įgyvendino:
Šiaulių „Aušros“ muziejus,
Fotografijos muziejus.

Projektą parėmė:
Šiaulių miesto savivaldybė,
Lietuvos kultūros taryba.

Lauko galerijos
kūrimo procesą
galima išysti čia:

LXXV VILNIAUS AUKCIONAS: JUBILIEJINIS, ŠVENTIŠKAS, ĮVAIRUS

Tradiciškai metus vainikuojantis ir gruodžio 9 d. vyksiantis LXXV Vilniaus aukcionas ypatingu dailės kūrinių ir vertybių rinkiniu šįkart neabejotinai įžiebs meno rinkoje šventinės nuotaikas. Jame pamėgtų autorių gretas puoš itin retai pasitaikantys meno grynuoliai, skleisis siurrealizmo krypties meno kūrinių vaivorykstė, lauks netikėti fokusai, siurprizai autografų medžiotojams bei neįprasti kolekciniai lotai.

Tiesa, išpūdžių įvairovė, estetinė pagava, meno istorijomis ir intelektualiniu užtaisų persmelktame Vilniaus aukciono rinkinyje didžiausią intrigą žada išskirtinis kūriny – reta 1931 m. dailininko Antano Žmuidzina- vičiaus (1876–1966) stilizuota siužetinė kompozicija „Paežery. Atostogoms baigiantis“.

„Šį kartą aukciono rinkinį sudaro vienuolika skirtingų rubrikų, kurių kiekviena kviečia patyrinėti ne vieną įdomų kūrinių“, – sako Vilniaus aukciono namų vadovė, meno tyrininkė dr. Simona Skaigirė, pridurdama, kad akylesnis meno žinovas pastebės ir visas rubrikas vienijančią siurrealizmo dvasią.

Būtent siurrealizmo stilistikai Lietuvos dailėje ir skirta pirmoji Vilniaus aukciono rubrika. Joje naratyvais ir literatūriškumu itin išsiskiria Naglio Karvelio (1960–2014) tapyba ir Mariaus Liugailos (1953–2013) juvelyrinė grafika. Be jų lietuviškojo siurrealizmo, scenoje reikšmingus vaidmenis atliks ir kitų autorių – Šarūno Saukos, Nojaus Petrausko, Alf-

redos Venslovaitės-Gintalienės – kūriniai.

Panašių elementų bus ir kitose aukciono rubrikose: „In focus: Algis Skačkauskas“ – tai primins šiurkštūs, netašyti gaivališki ir emociingi kūriniai, „Lietuvos grafika“ stebins Stasio Eidrigevičiaus ekslibrisais, Jūratės Rekevičiūtės kūryba, siurrealizmo ribas peržengiančiais Laisvydės Šalčiūtės linoraižiniais, „Vakarų Europos dailė ir grafika“ viską apibendrins siurrealizmo tėvo Salvadoro Dali (1904–1989) ofortu „Pegasus“ (1963–1965).

LXXV Vilniaus aukciono rinkinio rubrikos „Lietuvos dailė“ ir „Iševijos dailė“ įprastai pristatys daugelio jau pamėgtus autorių vardus. Tai – Adomas Galdikas (1893–1969), Kazys Šimonis (1887–1978), Jonas Vaitys (1903–1963), Jonas Mackonis-Mackevičius (1922–2002), Kazė Zimblytė (1933–1999), Leonardas Tuleikis (1939–2014), Petras Kiaulėnas (1909–1955), Pranas Lapė (1921–2010), Viktoras Petravičius (1906–1989), Pranas Gailius (1928–2015), Vytautas Kasiulis (1918–1995) ir kt.

Nors visi kūriniai itin saviti, tarp jų itin išsiskiria A. Žmuidzina- vičiaus darbas „Paežery. Atostogoms baigiantis“, kuris pagal autoriaus kūrinių registrą yra priklausęs Lietuvos ūkio banko Kretingos, Klaipėdos ir Vilniaus skyrių kūrėjui ir vadovui Petrui Končiui (1882–1950). 1937 m. darbas buvo eksponuotas apžvalginėje dailininko darbų parodoje Klaipėdoje.

Savitą istoriją atsineša ir K. Šimonio piešinių albumas „Peišymas“ (1910), kuriame sukauptos dvi dešimtys raidžių monogramų, šventųjų, mitologinių personažų atvaizdų, alegorijų, peizažų motyvų. Čia galima įžvelgti secesinę, simbolistinę stilistiką bei rasti daugelio vėlesnės dailininko kūrybos leitmotyvų pirmavaizdžius.

Daug žada ir dar viena rubrika „In focus: Povilas Puzinas“, pristatanti šį iševijos dailininką kaip puikų figūrinių kompozicijų, peizažų, natiurmortų meistrą.

Pasak S. Skaigirės, šis aukcionas turėtų sudominti vertingų kolekcinio lotų medžiotojus. „Tiems, kurie renka autografus, pasiūlysi- me atskirą rubriką

su aštuonių istorinių asmenybių parašais ir dedikacijomis. Ieškantiems interjero detalių su istorija atversime rubriką „In focus“, kurioje sutelktos kompozitoriaus Juozo Naujalio šeimos kolekcinės vertybės, atkeliavusios būtent iš jo artimųjų rato. Bukinistams ir fotografijos mėgėjams tikrai verta atidžiai peržiūrėti rubriką „Varia Lituanica“, o dizaino kolekcionieriams – stabtelėti prie rubrikos „Kombinato „Dailė“ kūrinių“, – pasakoja Vilniaus aukciono namų vadovė.

Susipažinti ir iš arčiau apžiūrėti visą Vilniaus aukciono vertybių kolekciją bus galima nuo gruodžio 7 d. Samuelio Bako muziejuje (Naujarduko g. 10, Vilnius) įrengtoje ekspozicijoje.

Marius Liugaila „Sodas“, 2000 m. Organizatorių nuotr.

ŠATAJAVN

„NORĖČIAU KELIAUTI PO PASAULĮ IR VISIEMS RODYTI KANKLES“

Modestas Ulberkis – Šiaulių Sauliaus Sondeckio menų gimnazijos dvylik-tokas, grojantis, atrodytų, vaikinams neįprastu instrumentu – kanklėmis. Nors kanklės dažnai laikomos lietuviško tautinio identiteto simboliu, abiturientas neslepia: patriotu jis nesijaučia.

- **Kaip prasidėjo tavo, kaip kanklininko, kelias?**
- Čia yra labai įdomi istorija. Kai mama laukėsi manęs, mano sesuo lankė muzikos mokyklą ir grojo kanklėmis. Man gimus, ji ir toliau grojo, bet kai išsikraustėme į Naująją Akmenę, metė. Mano pusseserė taip pat grojo kanklėmis. Būdamas penktoje klasėje, pagalvojau, kad visai norėčiau eiti į muzikos mokyklą. Reikėjo įtikinti mamą, kad leistų: galvojo, kad baigsis taip, kaip sesei. Sulaukiau sesers užtarimo ir galiausiai leido.

Šiaulių Sauliaus Sondeckio menų gimnazijos nuotraukos.

Nuvedė mane į muzikos mokyklą, ten klausia: „O tai kuo tu nori groti?“ Turėjau keturis pasirinkimus: gitarą, fortepijoną, smuiką ir kankles. Galvojau rinktis gitarą, bet buvo tik mėgėjiška programa, o norėjau giliau. Pasirinkau kankles, maniau, pusseserė groja – galės man padėti. Bet po metų ji taip pat viską metė. Likau aš.

– **Kanklėmis groji jau aštuonerius metus. Ar jautiesi perpratęs šį instrumentą?**

– Mokytojai sako, kad aštuoneri metai nėra daug. Mokyti reikia visą gyvenimą ir vis tiek nebus taip, kad sugebėsi viską. Tikiu, kad yra dalykų, kurių net patys mokytojai nežino. Manau, kad dar turiu mokytis ir mokytis, bet tikiu, kad jau įvaldžiau šį instrumentą.

– **Kokius kūrinius mėgsti atlikti?**

– Kanklėmis grojama visokia muzika – nuo Renesanso laikų iki pat dabar. Šiuo metu groju vieną Vytauto Germanavičiaus kūrinį, parašytą 2007 m. Tai yra šiuolaikinis kūrinys – visiškai kitaip skambantis ir kitokių technikų nei, pavyzdžiui, Jono Švedo kūriniai, parašyti prieš daug metų. Grodamas pats sau, labai mėgstu improvizuoti – tiesiog atsisėsti prie kanklių ir groti, nesvarbu nei ką, nei kaip. Kartais net pagalvoju, kad reiktų tai užrašyti.

– **Kokiomis kanklėmis groji?**

– Kanklės visai nesenai buvo išstbulintos iki tokių, kokios yra dabar. Kanklių evoliucija yra labai įdomi. Viskas prasidėjo nuo mažųjų penkiastyggių, devynstyggių ir išaugo iki 29 stygų. Aš groju 29 stygomis – koncertinėmis kanklėmis. Tai yra vienos išmaniausių, nors dabar jau yra dar papildomų stygų. Kokiomis mokykloje moko groti, tokiomis ir groju.

– **Anksčiau kanklės buvo meditacinis instrumentas. Ar tu jauti tokį poveikį?**

– Priklauso nuo to, kokia programa atliekama, bet iš tikrųjų nelabai. Devynstygės kanklės, vadinamosios autentiškos, labiau skirtos meditacijai, jų skambesys įdomesnis, liaudiškesnis. Koncertinių kanklių skambesys artimas arfai.

Net ir grodamas savo malonumui, rinkčiausi koncertines kankles: ir daugiau patirties turiu, ir suteikia daugiau galimybių – jų žymiai didesnis diapazonas, gali plačiau skambėti.

– **Per kanklininko karjerą dalyvavai nemažai koncertų bei konkursų. Kokiais pasiekimais norėtum pasigirti?**

– Tris kartus dalyvavau Nacionaliniame Balio Dvariono pianistų ir stygininkų konkurse: vieną kartą tapau diplomantu, du – laureatu, taip pat gavau apdovanojimą už geriausiai atliktą B. Dva-

riono kūrinį. Tai yra vienas preciziškiausių konkursų, kuriuose man teko dalyvauti. Aišku, atėmė labai daug laiko, nervų ir darbo, bet atsipirko.

– **Kokios pasirodymų akimirkos tau pačiam labiausiai įstringa?**

– Tikriausiai programų pabaiga: užbaigiu ir žiūriu į žmonių reakciją, galvoju, ar patiko, ar nelabai. Toks įdomus pojūtis. Man patinka tas adrenalinas, prie to nepriprantama. Kai užlipu ant scenos, labai jaudinuosi, bet po to priprantu ir pasidaro nebeįdomu. Tas pradinis adrenalinas mane veža.

– **Groji ne tik vienas, bet ir trio bei orkestre. Kaip tau labiausiai patinka?**

– Orkestre smagiau. Tarpusavyje labai daug bendraujame. Kai vienas groju, atrodo liūdna.

– **Galbūt reiktų linksmesnio kūrinio?**

– Gal [juokiasi].

– **Kanklės – lietuvių liaudies instrumentas. Ar jautiesi patriotas? Juk grodamas propaguoji lietuviškumą.**

– Nelabai. Jeigu kažkur važiuojame su orkestru, dėvime tautinį kostiumą, bet didelio patriotiškumo nejaučiu.

– **Pakalbėkime apie ateitį. Ar turi kokių nors dalykų, kuriuos planuoji arba svajoji nuveikti?**

– Vienu metu labai norėjau būti dirigentas, bet ta mintis jau nuplaukė. Planuoju baigti Lietuvos muzikos ir teatro akademiją, o tada jau žiūrėsiu, kas bus toliau. Norėčiau būti arba dėstytojas, mokytojas, arba keliauti po pasaulį ir visiems rodyti kankles.

– **Skamba visai patriotiškai.**

– Taip [juokiasi].

etaplus

„Kvadratas. Meno teritorija“
Nemokamas savaitraščio „Etaplius“ priedas
Leidžiamas nuo 2022 m. sausio 28 d.
Tilžės g. 74, LT-78140, Šiauliai.
Įm. k. 300618252.
PVM kodas LT100002852714.

Leidžia VŠĮ „Šiauliai plus“ kartą per mėnesį –
paskutinį kiekvieno mėnesio penktadienį.
9 000 egz.

Leidinyje platinamas kartu su
savaitraščiu „Etaplius“.
Leidinį galima rasti partnerių įstaigose.

www.etaplus.lt
Redakcija: redakcija@etaplus.lt
Reklama: reklama@etaplus.lt
Tel. 8 700 12 161.
Direktorė Giedrė Brazlauskaitė.

Vyr. redaktorė Oksana Laurutytė.
Dizainerė Emilija Sasnauskaitė.
Kalbos redaktorė Elena Monkutė.

Rėmėjai:

Partneriai:

Kviestiniai autoriai:

Lietuvos dailės teoretikas,
kritikas Virginijus Kincinaitis;
humanitarinių mokslų daktaras
docentas Vigmantas Butkus;
vizualiųjų menų asociacijos „Anima Mundi
Academy“ filosofas Jurgis Dieliautas.

„Kultūra yra plonytis sluoksnelis,
kurį gali ir lietus nuplauti.“

Erichas Marija Remarkas

Kad lietus nenuplautų, tapkite
KVADRATO sergėtoju!

Jūsų parama bus skirta kultūros leidiniui
„Kvadratas. Meno teritorija“ stiprinti.
Gavėjas: VŠĮ „Šiauliai Plus“,
paramos sąskaita: LT567300010098028897,
AB „Swedbank“.
Kaip paskirtį nurodykite: „Parama Kvadratiui“.

Elena Monkutė